СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 182. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 8-го серпня 1938. No. 182. Jersey City, N. J., Monday, August 8, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МІЛІОН ЛЮДЕЙ ВИТАЮТЬ КОРИҐЕНА В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — За обчисленнями ґазет, більше ніж міліон осіб вийшли на вулиці міста, щоб привитати летуна Доглеса Коригена, що самий перелетів пару тижнів тому на незасобленім у модерні інструменти літаку з Америки до Ірляндії.

За витання летуна побивалися з собою ріжні привітні комітети, між котрими були спеціяльні комітети ірляндців, комітети Коригенів і інші. По звичайній у такому витанні параді Бродвеем Коригена витали офіціяльно представники міста й федерального та стейтового уряду.

Кориґен зеднав собі всіх своєю неформальною поведінкою та своїм непохитним гумором. У розмовах з ґазетярами він далі наставав на те, що він буцімто справді думав летіти до Каліфорнії, а полетів до Ірляндії. Відповідаючи на привитання посадника міста, Ля Ґвардії, Кориґен „іменував" його на „ще вище становище".

Він відкинув кілька бизнесових пропозицій, даючи до пізнання, що не думає капіталізувати свого лету, а гострими словами критикував один бровар, що вжив його імення для розголосу свого пива.

РЕПУБЛИКАНЦІ БАЧАТЬ ПОДВІЙНУ РУЇНУ КРАЮ.

ШІКАҐО. — Програмовий Комітет Републиканської Партії видав до краю публичну осторогу перед „новим розділом" президента Рузвелта заповідаючи Америці „подвійну руїну" від цеї політики: мовляв, „новий розділ" веде до економічної руїни краю й до розкладу уряду.

Каже, що краєві треба „нового напрямку", а саме творення „нового маєтку" під „приватним підприємством, що працює з високим напруженням". Це, на думку Комітету, певно покінчить безробіття.

УРЯД ПЛЯНУЄ ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ НА ПІВДНІ.

МЕМФИС (Тенесі). — Гарі Л. Гопкинс, адміністратор поступу праць, заповів тут новий плян уряду Рузвелта для облекшення економічних клопотів південних фармерів. Казав, що уряд уважає за головне лихо цих фармерів брак робіт між сезоновими працями. Уряд думає старатися для фармерів за працю в тім міжсезоновім часі.

У своїй промові Гопкинс заявився теж за те, щоби південні фабриканти платили робітникам вищу заплату, ніж вони платять тепер.

БОРОТЬБА В ЮНІЯХ ПЕРЕНОСИТЬСЯ НА РОБІТНИЧІ РАДИ.

ВУСТЕР (Масачусетс). — Конвенція Федерації Праці стейту Масачусетс ухвалила резолюцію з доманганням до президента Рузвелта усунути із стейтової Ради Робітничих Відносин двох Смитів, бо, мовляв, вони є сторонниками Комітету Промислової Орґанізації й своєю сторонництвом викривлюють духа закону про робітничі відносини.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЗЛОВЖИТКІВ В УРЯДАХ.

НЮ ЙОРК. — Вилієм МекҐінес, помічник прокуратора в Брукліні, і Джордж Морфі, що керує елевейтором у будинках міського суду, мають стати незадово на суд, обвинувачені за змову „фіксувати" карні справи.

Того самого дня арештовано тут контрольора, занятого при стейтовій асекураційній фундації, та 4 контракторів, котрим прокураторія закидає, що вони добивались обманством асекураційних винагород.

ПІКЕТУЮТЬ ЦВИНТАР.

НЮ ЙОРК. — При вході на цвинтар Вудлон походжають страйкові пікети з написами, що робітники цього цвинтарря страйкують за вищу заплату. Юнія каже, що на страйк вийшло 265 робітників. Цвинтарні підприємці кажуть, що вони мають досить робітників переводити похорони.

ҐРАФ ПРОДАЄ ТИТУЛ.

БОФАЛО (Ню Йорк). — Альфред О. Пеліховскі, що називає себе польським ґрафом, подав до місцевої ґазети оголошення, що він готов продати шляхетський патент, який походить іще з року 1012.

Газетярам Пеліховскі заявив, що він працює як машиніст у парковім департаменті повіту Ірі, що приїхав до Америки 14 літ тому, але тепер хотів би вернутися до Польщі. Він запевняв, що для покупця цей шляхетський патент вартував би грубі тисячі долярів...

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЛИВАКІВ ПЕРЕД ПАЖОРАМИ.

НЮ ЙОРК. — Поліція остерігає людей, що купаються коло південного берега Стетен Айленду, що там останніми днями можна було бачити пажорів. Між ними були й окази 6 стіп завдовжки.

ЗБРОЄННЯ, АЛИ ЧИ ПРОТИ ЗОВНІШНЬОГО ВОРОГА?

Поліційні уряди по американських містах вихвалюються ріжними новими причандалами. На річному зібранні Союзу Мішіґенських Начальників Поліції, що відбулося недавно в Дітройті, показувано між іншим нову ручну гармату, що може вистрілити по черзі 18 вистрілів газу. На думку винахідника, цим газом можна би вкрити цілий міський бльок.

ЗБІЛЬШИЛОСЬ КУРЕННЯ ПАПИРОСІВ І ЦИҐАР.

Канадійці викурили в минулому фіскальному році 1,000,000,000 папиросів більше, як у попереднім. Також збільшилося курення циґар.

АЖ 200 ҐЕРІНҐІВ.

У Берліні відбувся зїзд осіб, що називаються Ґерінґи. Зїзд скликав премієр Ґерінґ, а зіхалося аж 200 осіб. Їх приймав сердечно ініціятор зїзду.

БІЙКА ВЧИТЕЛІВ.

Підчас зїзду німецьких учителів у Ч. С. Р. ґенляйнівці побили ґрупу демократів.

У ЧОРТКІВЩИНІ ЗАБОРОНИЛИ 16 ДИТЯЧИХ САДКІВ.

Рада Союзу Кружків Р. Ш. у Чорткові винаймила в 21 селах домівки під садки, а батьки зголосили участь дітей. Майже на два місяці наперед Рада Союзу Кружків зголосила в старостві в Чорткові, що 1-го липня вдаджує дитячі садки в 21 селах. Староство передержало зголошення довший час і щойно 28-го червня, значить напередодні відчинення цих садків, повідомило, що не приймає до відома відкриття дитячих садків у Шманьківчиках, Ридодубах, Мухавці, Сосулівці, Росохачі, Скородинцях, Ягольниці Старій, Долині, Милівці, Білобожниці, Свадовій, Шульганівці, Джурині, Калиівщині, Полівцях і Шманьківцях, а приймає до відома відкриття садків у селах: Пашківка, Базар, Звиняч, Угринь і Криволука. Як мотиви свого рішення староство подало, що „ведення в тій самій місцевості окремого дитячого садка виключно тільки для дітей одного віроісповідання, зглядно одної тільки національности, створює у даній громаді ферменти й тертя на національному й релігійному тлі"... Повітовий Союз Кружків Р. Ш. вносить від такого рішення відклик до воєвідства.

ЧЕХИ ТВОРЯТЬ НОВУ ПОЛЬСЬКУ ГІМНАЗІЮ И ТРИ ПОЛЬСЬКІ ВСЕЛЮДНІ ШКОЛИ.

На Тешинському Шлеську творять другу державну польську гімназію в Ч. С. Р. Зпочатком нового шкільного року повстануть при чеській гімназії в Тешині окремі кляси з польською викладовою мовою. Чехословацьке міністерство освіти покличе до життя небаром також три нові польські народні школи, а це в Порубі, в Новому Богумині й у чеському Тешині.

ПОДІЇ В БРИЛИНЦЯХ.

В Брилинцях, повіт Перемишль, перебуває „пулкольонія летня для дзєці члонкуф Звйонзку Шляхти Загродовей". Польська преса повідомляє: „Вчора пізним вечором напали пять молодців на дім управительки півкольонії. Напасники обкидали дім камінням і вибили в ньому всі шиби. Рівночасно кидали під адресою управительки погрози й вигуки. Вкінці напасники щезли під заслоною ночи".

НА ПОЛІССІ ВОДИ ВИСИХАЮТЬ.

Від трьох літ рівень поліських вод постійно паде й тепер дійшов до ніколи не нотованої низькости. Ріки Полісся просто висихають, особливо в східній частині краю. Ця позява спричинила чимало кумунікаційних клопотів. Водні лінії Пинськ—Телехани, Пинськ—Любешів, Пинськ—Сінчиці припинені. Припинена комунікація з Луцьком.

ВЕСІЛЬНА „ЗАБАВА".

В селі Медведівцях, бучацького повіту, на весіллі, добре поливанім алькоголем, побилися два підхмелені хлопці: Вавро Бабяк напав на Михайла Заверуху та пробив його шевським ножем у спину кілька разів. Заверуха в шпиталі, а Вавра знайшли в соломі і тепер він сидить в Івановій хаті.

ГЕРОЙСЬКА САМОПОСВЯТА.

Над берегом Дунаю проходжувавсь у Будапешті 32-літній мадярський ґрафік Ю. Немеш і завважив, що на Дунаю перекинувся човен з молодою дівчиною. Немеш скочив негайно до води, щоб рятувати молоду дівчину, але сам утратив сили і його ледви витягнули на беріг. Тимчасом Немеш побачив, що дівчина випливла наверх й останками сил бореться з хвилями Дунаю. Тому скочив іще раз за нею до води, але дівчина схопила його сильно за волосся й вони обоє пішли на дно Дунаю.

ЗЛОДІЙ ВІДВІДАВ ПРОФЕСОРА.

Злодій-джентельмен склав на днях опівночі візиту емеритованому гімназійному професорові, Адольфові Ямполерові у Дрогобичі. Професора збудив опівночі якийсь рух, шелест. На питання „хто там", зпід його ліжка виліз чоловік і заявив: „Прошу зберегти спокій. Я чув, пане професоре, що маєте багато грошей і тому прошу мені дати, бо потребую для одної особи". Злодій не дозволив засвітити лямпи, лише світлом своєї електричної ліхтарки допоміг професорові знайти гроші, що їх професор рад-не-рад мусів йому дати. Вкінці злодій попросив ключа від брами дому і спокійно помандрував з грішми. Поліція шукає злодія, який по шнурі дістався до помешкання професора.

НОВЕ ПОДРУЖЕ ПРАВО В НІМЕЧЧИНІ.

В урядовому деннику Німеччини оголосили нове подружне право, що обовязує цілу Німеччину. Важні з державного становища будуть тільки ті подружжя, що заключені в державнім уряді. Вводять також зміну в приписах про розводи. На основі цих приписів тисячі сепарованих в Австрії дістануть розвід. У майбутності будуть давати розвід у випадках, коли подружжя не має вартости для держави. Одною з причин розводу буде — крім подружньої зради — неохота одної сторони мати потомків. По розводі будуть віддавати дітей не тій стороні, що не є винувата, а тій, що викликує більше довіря.

ШЛЮБ 60 ПОДРУЖ.

У громаді Гасмас у Семигородщині відбувся одної днини шлюб 60 подруж, які дотепер жили без шлюбу. Богослуження відправив і дав шлюб епископ Поповичі. Свідками шлюбу були префект повіту Фольґреску та його дружина. Шлюб викликав сензацію в околиці.

ПЛАТНИЧИЙ НАКАЗ НА 1 ГРОШ.

Власник земельної посілости в Висучках, повіт Борщів, одержав недавно з Суспільної Обезпечальні платничий наказ на 1 грош. Куверта з наказом була оплачена 25-грошовою маркою.

З ЯПОНСЬКО-СОВЕТСЬКИХ ВІДНОСИН

ТОКИО. — Советська артилерія далі обстрілює узгіря Чанґкуфенґ, але японська мовчить і не відповідає. Представник японської армії пояснив, що в той спосіб Японія не хоче загострювати японсько-советських відносин. Та притім він додав, що це денервує японських вояків і вони домагаються акції. Советська артилерія за час сутичок вистріляла 15,000 тяжких гарматніх стрілен, а японська тільки 2,500. Стриманість японців треба пояснювати тим, що вони хочуть за всяку ціну прийти до порозуміння з Советами. Вони вірять, що до того порозуміння прийде. По советській стороні не видно пересунень піхоти. Тільки прибуло до місця сутичок кілька гарматніх батерій, а також 20 нових бомбовиків.

МОСКВА. — Москва далі зберігає умірковааний тон і мало говорить про війну з Японією. Переговори між японським амбасадором Шиґеміцу і Літвиновом покищо не увінчались успіхом. Та з їх розмови виходить, що Совети радо замирилисяб, та йде їм про те, щоб з того вийти з честю. Вони навіть склонні знайти таку розвязку, щоб і Японія вийшла з тих сутичок гідно.

СВІЙ ДО СВОГО.

ПАРИЖ. — Бувший французький премієр Леон Блюм заявив у своїй ґазеті „Ле Попілер", що колиб вибухла японсько-советська війна, то Франція пішлаб на поміч Советам. А також колиб Німеччина заатакувала Совети в Европі, то Франція пішлаб проти Німеччини.

ЗЇЗД ДЕРЖАВНИХ МУЖІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Німеччина приготовляється до величавого приняття угорського реґента Гортія, який приїде у відвідини враз зо своїми міністрами. Також приїдуть до Німеччини, щоб подивитися на повітряні маневри, шеф французької повітряної фльоти, ґен. Вілемен, італійський маршал Бальбо і англійський шеф адміраліції Доф Купер. Догадуються, що всі вони разом будуть нараджуватися з німецькими ґенералами над тим, щоби підписати чотирідержавний договір у справі обмежень повітряних бомбардувань на випадок війни.

ІТАЛІЯ УСПОКОЮЄ ЖИДІВ.

РИМ. — Італійський офіційний орґан „Інформаціоне Діпльоматіка" помістив статтю, в якій успокоює жидів, кажучи, що італійський уряд цілком не задумує проти них розпочинати якихнебудь переслідувань. Жиди далі будуть в Італії мати всі ті права, що італійці. Тільки їх тепер є забагато на урядових становищах, тому число урядників-жидів буде ступнево зредуковане. На тисячу італійців є в Італії один жид. Тому і на тисячу урядовців повинен припадати один жид, говорить згадана стаття. Щодо „расової політики", то також там є запевнення, що вона не є звернена проти жидів, тільки її завданням є скріпити цілість італійської раси та викликати расову гордість, а то тому, щоб італійці в Африці не перемішувалися з чорними.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР ПРАЦЮЄ.

ВАРШАВА. — Польський міністер Бек їздить по ріжних надбалтійських державах з ціллю, щоб створити якнайширший бльок держав, які на випадок війни заховалиб повну невтральність.

ЛИХІ НА ЛИТВУ.

ВАРШАВА. — Польська преса дуже лиха на Литву за те, що литовський премієр Міронас перед ґазетярами сказав, що Польща простягає Литві одну руку до згоди, а другу затискає до удару. Бо в той час, коли Польща хоче згоди з Литвою і хоче втягнути її в орбіту своєї політики, рівночасно вона давить литовців, що знаходяться в її границях.

РАДІО ДЛЯ ВСІХ.

БЕРЛІН. — Німецький міністер пропаґанди, Ґебельс, заявив, що завданням німецького уряду є подбати про те, щоб кожна родина, кожний чоловік міг мати своє радіо. А недавно Гітлер заявив, що в Німеччині кожна родина, навіть найубожча, має мати автомобіль. У Німеччині вже навіть розпочали будову таких дешевих автомобілів, що коштуватимуть на виплат $250.

ВЕЛИКІ АНГЛІЙСЬКІ МАНЕВРИ.

ЛОНДОН. — Англія здовж свого східнього побережжя влаштувала величезні повітряні маневри, в яких взяли участь 900 літаків, 15,000 летунів, 17,000 протилетунської оборони і 4,000 обсерваторів.

ЗНОВ ДІЛЯТЬ ПАЛЕСТИНУ.

ЄРУСАЛИМ. — Англійська влада думає знов поділити Палестину і викроїти з неї жидівську державу. Але на основі останнього пляну та держава булаб значно менша, ніж це пляновано попередньо.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СПРАВЖНЄ ПРАВО, ЧИ ЛИШЕ ПАПЕРОВА ОБІЦЯНКА

Кабінетова рада Румунії проголосила новий статут національностей, що, мовляв, вирішує питання прав національних меншин Румунії. Цих національних меншин, за урядовими звітами, є в Румунії сім міліонів душ, отже справа досить важна не лише для самої румунської держави й заінтересованих національностей, але й для цілої ситуації в Европі.

На основі цього статуту кожна національна меншина має право до удержання з державних фондів шкіл зо своєю національною мовою. Про те, якої мови має вчитися дитина, мають право рішати родичі дитини.

Молодь кожної національности має право орґанізуватись, але під наглядом держави, а вчителями в цих орґанізаціях мають бути лише вчителі, що розуміють мову молоді.

Державні урядники не мають права мішатися до релігійних практик національних меншин.

Національне походження громадянина набудуче не має становити перешкоди для добуття становища в державнім або місцевім уряді.

Люди кожної національної меншини мають право вживати своєї матерньої мови в суді й в уряді, „якщо вони не вміють говорити по румунськи".

Національні меншини мають право орґанізувати спеціяльні банки для своїх меншин.

Для справ національних меншин існує в кабінеті міністрів спеціяльний міністер: першим таким міністром став знову Сільвію Драґомір.

Зприводу проголошення цього статуту національних меншин румунська преса зчинила негайно багацько галасу. Підносять його як „щедре вирішення" питання національних меншин.

Що цей статут представляє певний поступ у порівнянні з дотеперішнім станом, наскільки мова про ґарантію прав у законі, не дасться заперечити. Але чи за ґарантією в законі піде відповідна практика, цим нині ще передчасно хвалитись. Адже, займаючи широкі краї австрійсько-угорської монархії, Румунія ґарантувала аліянтам, що буде шанувати права національних меншин, а проте ця врочиста обіцянка осталася мертвою буквою. Заходить небезпека, що й новий статут про меншини піде слідами мирового договору. Як кажуть американці, паску пробується в їжі, а пробу закону — в його виконанні.

Тому, признавши румунський статут національних меншин як певний поступ, ми мусимо ще з заявами справжньої радости пождати аж до часу, коми румунський уряд практикою покаже, що він не лише думає заглаювати національні домагання гарними законами, але й що він має добру волю ці закони щиро й чесно виконувати.

О. С.

„ЩОСЬ ПСУЄТЬСЯ В СОВЄТСЬКІЙ ДЕРЖАВІ"

В пресу нарешті продісталися відомості, які приніс з собою **Люшков,** совєтський ґенерал і бувший комісар ҐПУ на Далекий Схід, що втік до Японії.

Таксамо, як у випадку Бутенка, Москва намагається брехнею загасити немилу для неї сензацію, оголошуючи, що це самозванець, а що дійсний Люшков не покидає ССCР. Але брехня має короткі ноги, і певно й у цім випадку не поможе Кремлеві.

Люшков заявив передусім, що СССР готується до війни на Далекім Сході і громадить там чимраз більше війська.

Але ця армія до війни не приготована. Старшини (з їх родинами) живуть у марних бараках, що кепсько впливає на їх відданість режімові. Воєнний матеріял, який стягають з европейської Росії, доходить неправильно і з опізненням; транспорт, як усе, шванкує.

Незадоволення в країні росте так, що в останніх часах поарештовано до 1 міліона ворогів Сталіна. В тюрмах брак місця й арештованих тримають у свіжо вибудуваних бараках і таборах. Таких таборів є в СССР 30, з чого 5 на Далекім Сході. Арештовані майже всі офіцири з часів громадянської війни. Незадоволення в народі, очевидно, викликає незадоволення і в армії.

Люшков сам провадив чи орґанізував процеси „ворогів Сталіна", й оповідає, що до 10,000 людей, котрі колись займали відповідальні становища в червонім війську, виарештувані. Це свідчить про велике незадоволення з режіму навіть у цій ґрпі.

Чому арештовані „признаються"? У випадку Зіновєва, Каменева і Рикова це була просто трусість. В інших випадках катування змусили до цього.

Комуністична партія знищена Сталіном. На місце її провідників і членів вступили нові, молоді люди, попихачі диктатора. Все це типи нікому незнані, які ніколи ніякої революції не робили, ні за яку ідею не боролися. Це карієристи, підлизайки, які нині коряться Сталінові, а завтра — кому хочете...

З оповідання Люшкова ясно одне: що теперішня диктатура в СССР це **поліційна диктатура,** позбавлена всякої великої ідеї, зле зоранізована. якій ще й досі не вдалося зорґанізувати імперію ні для мирної праці ні для війни.

Воєнний конфлікт привів би до моментальної катастрофи.

УКРАЇНСЬКИЙ СТЕП ТОМУ СТО ЛІТ

(2)

У дечому такий степ прикріший від Сагари. Джерела серед степу висихають зовсім, зате в Африці, де лише є вода, ростуть дактилеві оази. У степу, де є вода, росте трава, якої худоба не буде їсти, напр. очерет.

З кінцем липня і в серпні панує найстрашніша посуха, з кінцем серпня вона опадає. Потім настають нічні вітри й бурі. Бліде парне повітря переходить у привітну блакить, усе переходить до лагідної осени. Степ зазеленіє наново, люди, звірі та ростини знову відживаютъ.

Та з кінцем вересня вже знову прийшов кінець усій веселості, а в жовтні (коли в інших краях ще зовсім гарно й соняшно) вже понуро, снуються хмари, паде дощ. У жовтні на степу не бачите овочів, не бачите гарних осінніх ранків, коли павуки тчуть павутиння, не побачите золотого осіннього листя дерев. З кінцем жовтня вже лютують на степу хуртовини й заметілі.

Хоч головним населенням степових околиць є українці, то трапляються там і москалі. Вони понайбільше рибалки, табунщики (пастухи коней), крамарі, фірмани, деревні робітники, розкинені по всьому краю. Тому всюди стрінете їх. І так притрапилося одного дня, — каже Коль — що я степом мандрував із бородатим кацапом у червоній сорочці. То був рибалка знад моря. Він ішов до сусіднього села до свояків, щоб із ними провести неділю. Я говорив із ним про цьогорічне рибальство, а він відповів, що воно йде недобре. Потім спитався я його, як йому сподобалися степи.

Він сказав:

— Ах, пане, як мені тут могло би подобатися? Що тут може подобатися?

— Або в вашій Росії ліпше?

— В нашій Росії? Росії? Як жеж не мало би бути ліпше?

Я бачив, що він розгорячується, тому хотів його охолодити:

— Якжеж це можливе?

— О, в Росії, пане, є з усього все, а тут з усього — ніщо. В Росії хліб ліпший, хати ліпші, земля ліпша, сніг ліпший, весна й зима й усі пори року ліпші. Там гір і долин, лісів і левад, криниць, джерел і рік подостатком. Все зміняться і все таке гарне!

Я бачив, що він розговорився, не признавався йому, що я був і в Росії, а він говорив далі:

— В краю пливуть великі ріки, головнож матушка Волґа з усіми своїми дітьми. Ліси великі й гарні; дуби, липи, буки, сосни та смереки, все аж до неба! А в деревах співають птахи всякі, один так, другий інакше. (Прицьому він наслідував спів соловейка та жайворонка). А в лісах, ах, яке повітря, який запах. (Прицьому він привівав собі повітря та вдихав його так жадібно, начеб воно було переповнене запахом фіялок). А як це все близько тебе! Диви, тут двері твоєї хати — відчиниш їх, вийдеш і ти вже в гарному лісі. (Прицьому він держав мене за руку і я мусів станути, начеб я був дверми, а він увійшов у високу траву, начеб це був ліс). Яка чудова музика в лісі, — сказав він потім — а як сонце світить поміж листя! А в траві в лісі цвітуть і достигають усякі ягоди кругом тебе: суниці, та не дрібні, солодкі, червоні, дикі малини, ожини, черниці, багато-багато, скільки захочеш. Можеш покластися, де хочеш, довкола себе збирати, а встанеш наїджений. Прицьому він кинувся у траву та скубав траву, начеб це були суниці, а гадаю мало бракувало, він був би і їв її, щоб мені показати, які це смачні суниці. Потім нараз зірвався та сказав:

— І гриби є всякі й багато. В нас грибами кормлять безроги. Трава та сіно це одиноке в цьому краю; всюди трава, й нічого більше, лише трава. Та навіть ця одинока трава, що вони її мають, яка вона погана! Деревиста, шорстка та майже цілий рік без соку. В нас також є трава, а така висока, мені аж по бороду, а яка трава: зелена, ніжна, соковита, солодка. Боженьку. Корови від неї товсті й такі грубі! (Він станув, надувся та розняв ноги й руки, як міг широко). Бачите, а посеред того всього лежить наша Москва, з усіх найгарніше святе місто. Як кажу, там усього подостатком. А скажіть мені, що є тут? О! Росія булаб напевно перша й найліпша країна, колиб одного не мала — панів! Вони її знищили. (Він певно втік був від пана). Колиб ми тепер мандрували по Росії, замісць цим пустинним степом, як гарно ми гулялиб: то понад річку, то ліском, то селом. А тут мусимо наче пара перепелиць кілька годин простісенько манджати крізь трави, заки дійдемо до нашого села. Сонце пражить нам голову, а ніде тіни, ніде теж ні одної сунички, щоб угасити спрагу.

Справді виглядає, наче природа, коли творила цю степову рівнину, мало звертала уваги на людей, а більше на тварини, що живляться травами. Вся степова рістня дає мало що корисного для людини та для господарки: лише очерет замісць будівельного дерева, хабаззя замісць опалового дерева, кущі тернини замісць овочевих дерев, зате для худоби багато пожиточного. Росте на степу трава, яку їсть худоба, і бурян; це високі, деревисті. колючі ростини, яких худоба не їсть, бо вони не сочисті.

Кущі й деревина це кілька родів тернини й калини, диких груш і яблунь та ще деяких дерев. Груші, що радше подобають на тернисті кущі, ростуть лише в балках і яругах; то тут то там можна їх бачити поодиноко на степовій рівнині. Частіше та купками ростуть тернисті кущі, тернина, глід, дика рожа (чечепече), кущі ожини (драпаки). Козаки називають такі густі кущі „дерина" і вони їм заступають наші ліси. В осени витинають собі з тернини довгі палиці, якими поганяють волів. Роблять із них також зброю проти сарани: прикріплюють багато тернини до балька, обтяжують його каменями та волічуть по землі і так убивають сарану. І борона, якою заволочуть поле після засіву, подібна до повищого причандалу. На весну тішаться козаки цвіттям і запахом тернини, ходять довкола неї та вдихають запах.

Калина росте часто над стрімкими берегами Чорного моря біля Одеси. Німецькі кольоністи збирають тут цвіт калини, коли він іще зовсім молодий, і роблять із нього, такі улюблені в Швабії, калинові тісточка, так, що цілу китичку мачають у рідкому тісті та їдять наче карафіол.

Дуже важну ролю в житті мешканців степу відграє очерет. Всі хати пошивані очеретом; плотиородів, коли це не насипи з землі, то плетені з очерету. Попросту кладуть цілі снопи очерету у вузький рів і сплітають їх горою. Ба, в багатьох околицях ставлять люди і хати з очерету, і то зовсім гарні; а очерет обліплюють так глиною і вапном, що вам здається, що ви в мурованій хаті. Вкінці служить очерет для палива, хоч не найліпший це опаловий матеріял, бо дає ще менше тепла, ніж солома. Дністер і Дніпро дають подостатком того матеріялу; все бачите валки возів, що їдуть, навантажені очеретом. До Одеси привозять очерет головно з Дністра. Очеретяні смуги це спільне добро околичних сіл і кожний може брати собі цього матеріялу, скільки завгодно. Є теж державні терени очерету і нераз висилають туди для кошення цілі полки.

Траву косять раз на рік, бо степ у червні, липні та серпні має замало сили, щоб виростали нові стебла, бо в той час він лежить майже таксамо мертвий, як зимою. Щоправда, у вересні та жовтні знову перепадують дощі і знову є трава, та ця осіння трава для кошення не досить достигла, тому лише пускають худобу, щоби паслася. Сінокоси не спричинюють людям так багато клопоту, як напр. у вогкій Німеччині, де траву лишають, щоб лежала, сохла, де треба її громадити і знову розкидати і знову сушити, аж поки не пощастить її звести. На степах зараз за косарями йдуть дівчата та хлопці, які відразу сухе сіно укладають у копиці. В копицях постоїть кілька днів і опісля звозять його або складають на зиму у стирти. Ба, в половині червня нераз така страшна спека, що скошену траву відразу звозять як сіно додому, або на базар. Тому, що в рідко заселених степах замало робітників, косарям мусять добре платити. З довколичних округ ціле літо мандрує багато людей на степи, щоб заробити трохи грошей.

Коли зважимо, що кожне дерево має мешканців, які лише з нього можуть жити, що майже довкола кожного куща і кожної цвітки кружляють спеціяльні звірятка, що на мочарах живуть інші сотворіння, в лісі інші, в горах інакші, ба на кожній висоті гори є інші роди звірів; і коли глянемо на степ, цей одноманітний простір, де нема ні мочарів, ні озер, ні джерел, то зрозуміємо, що там і звірня мусить бути одноманітна і нужденна.

(Дальше буде).

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

46)

Кинулися одне одному в обійми, та схаменулися. Соромилися сторонніх людей.

— Ну, ну... Поцілуйтеся! — добродушно промимрив сотник Томиленко. — Луганський! Завертаймо! Ти ще молодий на такі сцени дивитися!...

Луганський послушно здержав свого коня.

— Чого завертати? Панове товариші! Це моя суджена! — промовив утішно Чорний.

— Не хочемо перешкоджати... Ліпше наглядом за вами йтимемо...

Отаман Чорний і Віра йшли по обох боках коня, за ними у віддалі сотник Томиленко і Луганський. Ні Віра ні отаман не говорили від зворушення; занадто несподівано сталася їх зустріч. А сотник сумно зідхав; пригадувалася йому його дружина; позіставлена на Божу ласку й опіку. Зідхав і хлопчак Луганський: сумував, що він один, без єдиної рідної душі на цілому світі.

По вечері сотник пішов до вартових і не вертався цілу ніч. Поранений Луганський кидався і кричав; у нього піднялася гарячка. Тихо постогнувала у другій кімнаті Марія.

Віра здивувалася, побачивши Луганського при світлі. Вона не сподівалася, щоб цей, як видно, бойовий повстанець виглядав таким дітваком. Василь розповів Вірі його сумну історію.

Хлопець зявився у відділі в часі операцій на Київщині; втік з Чека, якою був засуджений на смерть. Повстанці поставилися до нього зразу неприязно за його мовчазність і вовчий, як казали, погляд, за обдерте й завошивлене убрання... Скрізь поштуркували ним. Василь узяв його в свою опіку і не помилився: незабаром Луганський виявив неабияку відвагу, хист і рішучість. Довго крився зо своїми болями, та раз відкрив Василеві свою минувшину. Його батьки й малолітня сестра розстрілені червоними, майно сконфісковане, та й сам він, пятнацятьлітній хлопець, дві доби очікував виконання над ним смертного засуду. Від смерти врятувала його тяжка недуга. Большевики не сподівалися, що він виздоровіє і позіставили у камері на призволяще... Та Луганський виздоровів і втік до повстанців.

Згодом полюбили його і повстанці. Тепер — це просто неоцінена людина. Часто посилають його на розвіди навіть у большевицькі штаби. Червоні дорого цінять його голову; обіцюють нагороду тому, хто доставить його живого чи мертвого...

У розмові швидко пролітали години. Віра розповіла про все, що пережила з матірю від часу відїзду Василя, розповіла і про смерть його батька. Цю вістку Василь прийняв спокійно... Не лицювалож йому, суворому повстанському отаманові, вдаватися в жалі. Але очі його замрячилися. Зідхнув і став розповідати про своє життя далеко від рідної оселі.

Тернівська сотня утворила залогу панцирки „Україна". З боями вони проїхали кілька разів по всьому Правобережжі, то пробиваючи дорогу наступаючим частинам то прикриваючи відступ. Були часи, коли здавалося, що вже все пропало; тоді бравурним наступом відпирали ворога й здобували нові терени. З сотні зісталося кілька чоловік. Хто не згинув у боях, умер на пошесть у польських таборах. Не оминув таборів і Василь. Розповів про високу самопосвяту, жертви синів села і про захланність та ворожнечу кількох купок інтеліґентиків, котрі, хоч ніколи до влади не вибрані, то й на ласці поляків вважали себе єдиноправною владою України, що й на еміґрації не могли дійти до згоди між собою, осмішували саме імя України перед віроломними сусідами. Василь довго не витримав за дротами —втік. З Берестя через Волинь перебрався через кордон, зустрінув немало повстанських ватаг, але всі вони, як і уряд, не мали ні пляну боротьби, ні солідарности між собою. З кількох ватаг він зорґанізував одну. До нього прилучився сотник Томиленко, що з десятком вояків по розвалі денікіяди пробирався до дому і, де міг, шкодив червоним. Далі у Київщині прийшов Луганський. Так він здобув помічників, а повстанці, коли треба було, збиралися до нього сотками. Тепер — третій тиждень вони в поході, бо на Київщині за ними вже вганяли большевицькі дивізії. Відпочинуть, а далі знову війна... Війна безпощадна...

Говорили до рана. Не бачили, як на сході порожевіло, як виплило зза степу червоне сонце. Похопилися тоді, коли перші його проміні, пробившися крізь листя яблуні, заграли на столі.

— Сонце сходить — прошептала дівчина.

— Чи зійде воно для України? — наче сам себе запитав Чорний.

IX.

Вранці ховали вбитих. Коло церкви зібралося все село, хоч день був робучий. Селяни не знали, як вони звалися, звідки походили, чи мали яку рідню, але вони зложили буйні голови, бороначи села, селянської України, тож і селяни прийшли віддати вбитим останню шану, відпровадити на вічний спочинок.

У простих, наскоро збитих трунах убиті лежали на краю викопаної коло церкви великої ями. Довкола ями озброєні повстанці, за ними селяни заповнили всю площу. Коло трун Чорний, Томиленко й Віра привели під руки й пораненого Луганського. Прибув на похорон і Галієв, що ще зрана клопотався пораненими повстанцями. Сумно споряджували вбитих без священика, без служб і панахид. Їздили за ним до сусіднього села, та піп побоявся переслідувань. Панувала мовчанка, перериване зідханнями жінок та півголосними несмілими заввагами дітвори. Мовчанкою віддавали честь поляглим і сумною повагою виявляли свій жаль по них виразніше і щиріше від голосних сліз та всяких нещирих промов...

Швидко виросла велика могила, перша в селі, бож жертви большевицького терору большевики ховали не відомо де під покриттям нічної темряви. Поставлено невеликий хрест, прибраний рушниками. Селяни, хрестячись і зідхаючи, збиралися розходитись, та повстанці заспівали тужливу пісню:

Заквітчали гайдамаки
Козацьку могилу,
Замісць мали заквітчати
Козацькую милу...

У натовпі почувся плач, схлипування... Повстанці співали також зо сльозами на очах. Бож і кожного з них чекала така доля. Кожний з них покинув милу — наречену чи жінку — і пішов на змагання з ворогами... Покинув і більше вістки від них не мав... Не витримав і Василь: суворо хмурив брови, та не зміг удержати сліз жалю і суму по товаришах.

— Брати! — твердо заговорив він, заспокоївшись. — Бачите цю могилу? Такими могилами покрита вся українська земля... Поорана гарматами, спалена і спустошена ворогом. Кому з вас дорога воля, хапай зброю, ставай у ряди борців. Скоро надійде час, коли вся Україна спалахне вогнем... Ми переможемо, або поляжемо! Наш край, наша Україна хоче бути вільною, і вона буде вільною! Кожного з вас Україна кличе виконати свій довг перед нею. Не кричіть „слава", бо ми не на параді, а кожний, хто відчуває потребу боротьби, мовчки хапай зброю і будь готов на поклик! Присягнемо над могилою наших товаришів, що не зложимо зброї перед ворогом!

Панувала глуха мовчанка, лише повстанці міцніше стиснули кріси, готові йти на смерть на поклик отамана. Та в тім зчинився рух у юрбі... Почулися погрозливі селянські голоси. Юрба розступилася, даючи дорогу вартовим, що провадили... Рудого. Він ішов похнюплений і дурновато посміхався. Убраний був у лахміття, з мішком на спині.

— Цеж Семен Рудий! — скрикнув отаман. — А ви де його захопили?

— На дорозі під селом — відповів вартовий.

— Тепер ми порахуємося з ним! — погрожували з натовпу. — Відплатимо за знущання й розстріли...

(Дальше буде).

Ліпше пізніше.

Покищо дістанете 20 долярів тижнево, а пізніше більше — говорить власник крамниці до нового субєкта.

— То може я зголошуся пізніше.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„УКРАЇНСЬКІ РАДІОВІ ПРОГРАМИ".

В „Свободі", число 177, у рубриці „Голоси читачів" цікаво було прочитати допис „Українські авдиції на радіо". Безперечно, пише якийсь патріот з Честер, котрий до того почуває себе правим у своїх твердженнях, що навіть не важився підписати повного імени під дописом.

Як один із тих, що провадять українську радіову програму в Філядельфії вже п'ятий рік, думаю, що не від речі буде зажадати від патріота М-шовича з Честер його повного імени, а як він це зробить, тоді отверто його запитати, скільки він причинився до того, щоб уліпшити українські авдиції на радіо.

М-шович рад би, щоб на українських програмах грали „Аве Марія", бо цього не вкучиться слухати навіть кільканацять разів. Для певного і невеликого гурта людей, це можна навіть видаватися дуже пожаданим. Одначе наші люди, від яких вповні залежить підтримка програми, тільки тому і підтримують українські програми, що через них можуть почути українську коломийку або яку іншу народню мельодію чи пісню. Якщо вони хочуть почути клясичні мельодії, то вистарчить для них накрутити радіо на одну з великих радіових стацій і з них вони почують клясичну музику, що її передає першої кляси орхестра на цілу Америку.

Безперечно, кожна окрема одиниця має свою думку, як би то вона повела українську радіову програму. Українська радіова програма в Філядельфії належить до тих програм, що її декотрі свої, поляки і большевики закидують, що на ній забагато патріотизму, забагато говориться про Україну, забагато присвячується місця українським справам з політичної і культурної ділянки. М-шович може цього не добачувати, бо йому конечно хочеться вдавати мудрого чоловіка і давати поради комусь, бо такі поради нічого не коштують. Не знаючи, кого М-шович представляє, можна додумуватися, що він належить до тих людей, що від самого початку української програми в Філядельфії повели усну і пресову агітацію, що радіова програма в Філядельфії це ніщо інше, лише приватне бизнесове підприємство Свистуна і нема з тим що числитися. Але як по п'ятьох літах тяжких зусиль програму вдалося втримати і що програма завдяки отим коломийкам стала одним з найкращих середників розголосу між своїми і чужими, тоді М-шович уже має домагання до заповідачів програми, щоб вони виконували те, що йому подобається.

Якби не віра, що через українську радіову програму освідомлюється національно ту частину наших людей, до якої ніхто не мав доступу, то можнаб давно було покинути той легкий хліб, що його дає радіова програма. Цей хліб через противну агітацію, найбільше своїх, боком лізе.

Взагалі поради патріота М-шовича виглядають дуже тандитно. Цілий його допис основується на тім: чому українська радіова програма не пропагує кампанії за участь українців у Світовій Виставі в Ню Йорку. Нехай же буде мені вільно запитати М-шовича з Честер, чому він досі не зорганізував комітету для кампанії за участь українців у Світовій Виставі? Чомуб це, приміром, мав починати Свистун через українську радіову програму? Свистунові і без того закидують, що він до всяких справ мішається.

Нема де правди діти, що кампанії за участь у Світовій Виставі у Філядельфії конче потрібно, бо як у Філядельфії так і довколично українці загально не вірять у таку виставу і майже на всіх зборах у тій справі висказалися негативно щодо участи у виставі і щоб на неї давати гроші. Отже обовязком М-шовича було і є зорганізувати такий комітет, а тоді вже звертатися до заповідателя української програми. Бо яким же правом може патріот М-шович вимагати, щоб заповідач робив це на власну руку? А якби він навіть так був зробив, чи сам М-шович не підозрівав би його, що такий заповідач і на тім хоче заробити?

На кінець нехай мені також буде вільно подати пораду М-шовичеві. Якщо він думає, що може краще поставити українську радіову програму, а специяльно таку, на якій будуть грати лише клясичні твори, то його святим обовязком таку програму поставити. На це є досить часу і місця. Є сім днів у тижні і є сила ріжнородних радіових стацій. Як же не може поставити такої години сам, то нехай помагає тим українським годинам, що вже існують. А як не може зробити ні одного, ні другого, то нехай пише щиру і совісну оцінку про ту працю, що її треба вложити в провадження української радіової програми в тих обставинах, які серед нас панують.

Теодор Свистун,
завідатель Української Радіової Програми в Філядельфії, Па.

Допис п. Теодора Свистуна подаємо без сутніх змін. Робимо це тому, що він є завідателем одної країнської радіової програми, отже заінтересований у справі особисто.

Одначе це, на нашу думку, не оправдує його дискутувати про громадянську справу, якою є справа радіових програм, у цей спосіб, як він це робить.

Передовсім дописувачеві до газети прислугує право подати свій голос під своїм іменем, або під прибраним іменем, або й не подаючи ніякого імени. Подавати своє ймення важне тоді, коли в дописі робиться якісь фактичні закиди; тоді треба знати, хто саме робить ці закиди, щоб знати, наскільки можна вірити в його свідоцтво. Коли висказується про загально відомі факти опінію, справа імени дописувача не важна.

Зайве теж у дискусії глумитися зо свого противника як з такого, що „йому конечно хочеться вдавати мудрого чоловіка і давати поради комусь, бо такі поради нічого не коштують". Такі голословні закиди ніякої справи не вияснюють, і люди, що хочуть публичною дискусією справу вияснити, таких закидів уникають.

Не можна теж погодитися з тим, що, мовляв, „М-шович рад би, щоб на українських програмах грали „Аве Марія". М-шович цього не говорив. Першою основою дискусії повинно бути, щоб дискутувати зо справжнім твердженням противника, а не з поглядами, котрих противник не висказував.

Даючи нагоду п. Свистунові висказати свобідно свою думку, сподіваємося, що в дальший дискусії читачі будуть придержуватися тих правил дискусії, що пособлять справу краще вияснити. Що українські радіові програми мають деякі недостачі, не дається заперечити. Розумне громадянство буде старатися такі недостачі, наскільки це можливо, направити, а дороги до направи буде шукати, не ображуючи нікого. — Ред.

Марія Сокіл в ролі Одарки і **Михайло Швець** в ролі Карася. Карась заявляє Одарці, що він хоче оженитися з туркинею.

ЯК ТВОРИТЬСЯ „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ"

II.

Нема другого Ню Йорку на цілому світі. Саме місто є загадкове, інтригуюче, пульсуюче, без серця та непривітне. Височезні хмародери затемнюють вулиці своїми тінями. Гуркіт, крик, зойк, рух, свист, дзеленькання, трубіння — все те мішається разом в один могутній, шалений гук, справжній пандемоній. Людина чується меншою від мікроба. Одиниця не має тут ніякого значіння.

На розі 50-тої вулиці й 6-тої евеню, стоїть маєстатично „Ракефелер Сентер". Є це ціле окреме місто в серці великого Ню Йорку. „Ракефелер Сентер" обіймає два квадратові бльоки землі, на якій уже побудовано чотири величезні будинки, що з них один має 88 поверхів. Цілий проєкт коштував досі поверх 300 міліонів долярів. В однім із цих будинків є найбільший фільмовий театр на світі, почта, шпиталь, багато ріжних ресторанів, що то в одному з них вечеря коштує щонайменше десять долярів від особи. Є тут ріжні склепи, бюра, студії, робітні і т. д. А тимчасом поруч цих будинків, на шестій евеню, лупають день і ніч динамітом могутню скалу, щоб туди пропустити собвей (підземну залізницю).

У самім осередку цього бистро пульсуючого життя, при 48-мій вулиці, поміж шестою й семою евеню, знаходиться студія фільмової компанії В. Авраменка. Кожного дня цею вулицею проходжується Вавилон цілого світу. Побачите там жидів, турків, греків, японців, хінців і етіопців, італійців, німців, мадярів, а навіть індійців у мальовничих турбанах. Чуєте звук найріжнородніших мов і мимоволі оглядаєтеся, чи нема десь близько вавилонської вежі, при будові якої помішалися всі „язики".

Не бракне тут і українців. При 48-мій вулиці бачите наших дівчат і жінок із Монтреалю, Торонта, Кенори й Вінніпегу, а біля них діти в українських строях. Там дальше йде гурток наших танцюристів. Всі вони живі, легкі в ногах, в кожного бистрий погляд, веселі очі, отверте лице з приємною усмішкою. Неначе гусак на чолі стада, йде на переді Іван Токарик. Це їхній провідник. Приїхали вони сюди омнібусом із далекого Вінніпегу: чотири дні й ночі безперервної їзди. Одначе вони не втомлені. Вони приїхали сюди відтанцювати наші славні запорозькі, підгірянські, галицькі й буковинські танці в звязку з фільмуванням „Запорожця за Дунаєм". Гей, гей, що то значить молодість! Дивишся на них і серце радіє, гордо тобі стає і думаєш: Ні, українство ніколи не переведеться, доки буде такий дух у молоді, що вродилася вже тут, на широких канадійських степах. І мимоволі зачинаєш почувати себе молодшим.

III.

Містечко Нютон у стейті Ню Джерзі віддалене приблизно 57 миль від Ню Йорку. З міста їдемо туди автом через тунель Линколна попід ріку Гудсон, а потім дорогою ч. 22. Тою дорогою треба їхати аж до містечка Сомервил, де переходимо на дорогу ч. 31. Які дві милі перед містечком Нютон по лівій руці стоїть монастир „Малої Квітки" (Литл Флавер Монастері). Зараз таки проти монастиря веде направо доріжка між двома ланами збіжжя. Скручуємо на неї і їдемо одну милю ріжними викрутасами. Оподалік дороги праворуч стоїть льокація, що належить до фільмової спілки „Колектив Филм Продюсерс". Ми їдемо далі вузенькою доріжкою і нараз бачимо перед собою вигін, а дальше стоїть читальня і школа, біля них криниця з журавлем та типічний український вітряк. Дорога роздвоюється. По правій руці стоять хати, обороги, курники й стайні. Дальше на горі стоїть церква з трьома банями та хрестами. Завертаємо направо і їдемо між хатами, доки не доїдемо до двох хат над малим озером. Одна з тих хат це хата Карася, обведена плотом і з фірткою. Перед нашими очима стелеться чудова панорама. Свіже повітря, запах диких квітів, шелест вітру, теплий поцілунок сонця — все те настроює гостя радісно й мрійливо. У воді плюскається рибка, на березі квакають качки, собака витає нас ласкавим гавканням, а хазяйка хати, підвязана попід бороду, як молодиця, приємно усміхається, сперта на плоті. Стоїмо всі під сильним враженням чарівної краси. Мій Боже, як це місце пригадує нам далекі рідні сторони, в яких ми родилися та зросли! Чуємо сльози в очах. З радости зачинаємо говорити всі нараз. Забуваємо, що це Америка. Ми тепер в українському селі, де фільмується славний „Запорожець за Дунаєм".

Бачимо ось-яку сцену: Іван Карась підпливає човном до берега. Його жінка, Одарка, з великою тачалкою в руці, зустрічає його біля причалу. Між ними зачинається „люба розмова". Їхня акція, їхній незрівняний спів, ціле прекрасне окруження викликують у глядача рівночасно сміх і плач. Мимоволі переживаємо ті давно минулі хвилі козацького побуту.

Все окруження реалістичне до найменших подробиць. На подвірю чорна корова румигає сіно. Біля плота піє півень. У воді квакають качки. Десь поза хатою бреше пес. Доріжкою проходять українські хлопці й дівчата. Там ген далеко наше око бачить виразно бистрі филі Дунаю. Враження таке сильне, що аж душа дріжить. Примикаєте очі на часок, щоб око більш нічого не бачило, бо хочете основно насолодити себе тим, що досі пережили. А думками ви полинули там далеко, в Україну, де „сонечко сяє, козацтво гуляє". Коли прочуняєтеся, чуєте на обличчі гарячу сльозу, що висмикнулася з-під тяжкої повіки. Так, ми це раз пережили дитячий вік. Це раз побули в славній Україні й були свідками її історії. Тому ми цілком не соромимося наших сліз, бо вони свідчать, що ми надальше осталися дітьми України. Бо хто не має сліз для нашої славної минувшини, того серце вже застигло!

Гр. Ватаманюк.

Галина Орленко в ролі Оксани. Миє ноги в Дунаю й виглядає свого Андрія.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Господарський успіх філядельфійської громади.

Велика американська депресія змела з лиця землі тисячі великих підприємств. Найбільше потерпіли фінансові інституції, як банки та великі компанії обезпечень. У стейті Пенсильвенія, а зокрема в Філядельфії, тисячі т. зв. Будівельних Товариств зліквідовано. Між тими зліквідованими товариствами було теж одно українське. А на друге українське товариство наложив банковий департамент строгі обмеження, як перший крок до ліквідації.

Літом 1936 р. стан Українського Позичково-будівельного Товариства у Філядельфії був приблизно такий: $5,000 готівки, $45,000 у реальностях, $50,000 у моргеджах. Разом поверх $100,000. На це були такі зобовязання: $40,000 виповідженних уділів, половина моргеджів не платила ні відсотків ні капіталу, а реальності принесли доходу за рік $125.

Банковий департамент стейту Пенсильванія дав директорам нашого товариства „ультимат", що до 30 днів воно буде зліквідоване, як інші, коли не буде зміни на краще.

Директори й уряд звернулись тоді до д-ра Володимира Ґалана, урядника одного з найбільших філядельфійських банків, з проханням, щоб він поміг їм вирятувати товариство та переняв уряд секретаря.

Хоч ніхто не вірив у можливість рятунку, д-р Ґалан узяв на себе цей тягар тому, що (як це заявив він на річних зборах товариства) „як український інтелігент і фахівець вважає своїм обовязком помогти українській громаді своїм досвідом та знанням". На тих зборах він просив усіх уділовців і директорів про співпрацю та висказав погляд, що товариство буде врятоване. І треба сказати, що уділовці й уряд (Т. Чемериз, предс.; М. Дубас, касієр; О. Яворський, заст. предс.) співпрацювали дуже щиро. Вислід цієї праці ось який: товариство виплатило уділовцям впродовж 6 місяців $12,000; готівки в касі товариства $18,-000; реальності $15,000; моргеджі $60,000; дохід з реальностей за один рік $1,500. Ні одного моргеджу залеглого!

Дня 22. червня ц. р. секретар товариства, д-р В. Ґалан, одержав від стейтового банкового департаменту ось-такого листа:

To the Officers and Directors of the Ukrainian Building & Loan Association, Philadelphia, Pa.

Gentlemen,

Whereas an order of segregation was issued by the Department of Banking to the above Association under date of December 3, 1935, as provided by Section 808 of the Building & Loan Code, approved May 5, 1933; and

Whereas, it appears that the affairs of the Association are in such condition that the Department of Banking is justified in revoking said order of segregation;

Now, therefore, under the authority vested in the Department of Banking by Section 808 of the Building & Loan Code, approved May 5, 1933, the said order of segregation is hereby revoked.

Witness my hand and seal of the Department of Banking at Harrisburg this 22 day of June, 1938.

I. Mc K. Beckman,
Secretary of Banking.

Яке значіння має цей лист?

Ось яке:

1) **Вирятувано не менше як $90,000** майна українських робітників. За дотеперішньою практикою, як заявив сам банковий секретар стейту Пенсильванія, зліквідовані товариства не виплатили більше як 10%.

2) На випадок ліквідації і цих 10% уділовці одержалиб не скорше як за 3—5 літ, а товариство вже виплатило 15% упродовж 6 місяців і має готівки в касі на 75% усіх уділів.

3) Врятовано з честю і признанням український інституцію, яка в теперішній хвилі може принести **величезні користі** українській іміграції. Це перший раз у стейті Пенсильванія товариство відзискало повні права, після наложення обмежень. Цим повинні радіти всі українці.

4) Філядельфійські українці мали нагоду переконатися, що є між нами фахові і характерні люди, котрі своїм знанням і совісною працею осягнули те, чим не може похвалитись ні одна організація в Пенсильванії. Цей великий успіх будівельного товариства оживив нашу громаду, підняв віру в наші власні сили та переконав нас, що „громада великий чоловік", коли працює згідно під характерним проводом.

Як зачувати, уряд товариства не спочиває. Поклавши тріві основи під розбудову, уряд товариства задумує поширити свою працю в користь нашої громади на честь і славу нашій іміграції.

Ми всі певні, що як досі, так і в майбутній праці уряд товариства знайде повну співпрацю всього громадянства.

Уділовець.

ВІДКРИВАЮТЬ ПЛИВАЮЧІ КУПАЛЬНІ.

На ріці Гудсон відкрив заряд міста Ню Йорку кілька нових купалень нової системи. Є це пливаючі купальні: на баржах, уставлених чотирокутником, виставлені будки для роздягання; люди купаються в середині чотирокутника. Купальні відкриті в 10. годині рано. До 1. години діти можуть там купатися даром, а по 1. за оплатою 10 центів. Старші платять за купіль 20 центів.

ПІДПАЛИВ СТОДОЛУ, ЩОБИ ПОМОГТИ МАТЕРІ.

В Плешовицях під Перемишлем згоріла стодола Анни Стабрин. Слідство устінило, що стодолу підпалив її син. Він думав цим робом прийти з фінансовою поміччю своїй матері, намагаючись дістати асекураційну премію 500 зл. Тепер проти молодого Стабрина йде слідство.

Є люди, які за свої гроші мають лиш одно: страх, що їх стратять...

ПОМАГАЙТЕ НИРКАМ негайно! Вживайте зілля на скору поміч! Як ваші нирки або міхур не функціонують правильно і мусите часто вставати вночі, маєте біль у ногах, синьо під очима, завороти й болі голови, як вам запухають суглоби або чуєте пекучі болі в сечових проводах, знайдете скору полекшу, вживаючи **Dufra Compound,** Зільної Гербати ч. 66. Спробуйте її негайно! Купіть пачечку ще нині! 75 цнт. Почтова оплата додатково 10 цнт. Питайте свого аптикаря або пишіть: **S. Kylo Laboratories, 105 — 3rd Ave., New York City.**

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЛУДЛОВ, МАСС.

На інвалідів.

З нагоди ювилею 25-літнього подружого життя гром. Петра і Юлії Павлових їх приятельки влаштували їм несподіванку 16 липня ц. р. Вони запросили того дня до Української Салі місцевих і позамісцевих гостей і приготовили забаву. На ту забаву зійшлось чимало гостей, а то тому, що згадані ювилянти є щирі й жертволюбні українці і їх усі добре знають у тих околицях. Петро Павлів був довгі роки урядником місцевого 253 від. У. Н. Союзу, а також касієром укр. гр.-кат. церкви, і хоч не дістає за те ніякої нагороди, то виконує свою роботу зразково.

Ювилянти мають дорослу доньку, яка дуже цікавиться українськими справами, а також мають двох синів, що ходять до гай скул. Вони в часі забави щиро подякували за таку приємну несподіванку і попросили гостей, щоб іще другого дня прийшли до них на забаву. Другого дня знов зійшлися гості та забавлялись. А при кінці забави забрав слово І. Приступа і сказав пару слів про наших інвалідів у старім краю та закликав присутніх зложити для них бодай малу жертву. Жертвували: П. і Ю. Павлів $1; по 50 ц.: Р. Ференц, П. Хомин, І. Дибель, М. Бойко, Т. Дибель, Я. Федорас; З. Шабан 35 ц.; по 25 ц.: М. Мельник, А. Кульбанська, Д. Харко, А. Поплавський, Т. Звіжинський, К. Мазур, Н. Кондаревич, М. Бонсевич, Ф. Стажик, П. Пилипів, І. Пр.; решта дрібними. Разом $8.10, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

І. Пр.

—o—

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

Дня 10 липня ц. р. доньки і родина громадян Паращуків влаштували їм несподіванку: справили їм „срібне весілля" з нагоди 25-літнього ювилею їх подружого життя. Вони спросили на цей ювилей гостей, від яких ювилянти дістали гарний дарунок у формі срібного столового начиння.

Забава відбулася в типічно українському дусі. Гості сиділи за столами, веселились і на адресу ювилятів висказували чимало побажань. Та серед забави не забули також за Рідний Край і зложили жертву на Рідну Школу. Тостмайстер п. Кульчицький виголосив на їх адресу промову, в якій підносив їх діяльність у громадській роботі. Він теж підкреслив дуже радісне явище, що роджена тут молодь іде слідами своїх родичів і також зачинає брати активну участь в українських організаціях. Після того забрав слово молодий Іван Громоцький і заявив, що добре було б, якби присутні зібрали щось на Рідну Школу в старім краю. Гості пішли за тим покликом і зібрали $13, які вислано через Обєднання на Рідну Школу.

Зложили по $2: В. Паращак з дружиною, М. Кульчицький; по $1: Г. Крутіс, В. Хрун, М. Паращак, С. Керето, А. Лупчен; по 50 ц.: І. Громоцький, Стася Паращак, М. Федина, А. Громоцький, пані А. Громоцька, А. Дудко.

П. М. П.

Жий так, щоб твоїм знайомим зробилося нудно, коли помреш.

ЖИДИ КРУТЯТЬ НОСОМ.

До Львова напливає раз-у-раз безробітний елемент із сіл. Воно цілком природне. Людина мусить собі якось радити, а життя має свої вимоги. Цей факт, що до „ремонтових" робіт у Львові прибувають тут головно українські безробітні, викликає в жидівському „Експресі Ілюстр." (ч. 2509) неприємне враження. „Національна структура", пише цей часопис, „зміняється у Львові дуже помітно останніми роками внаслідок масового доплиbudу парубків і дівчат, що у Львові творять конкуренцію для осілого світу праці". — Жидам це не подобається...

—o—

ЗГИНУЛИ ВІД СПРАГИ.

На пустині Іраку знайшли самохід, що ним їхав один з суддів міста Рамаді разом з родиною до Багдаду. Три особи померли по дорозі від спраги, а ті ледви можна було ще відратувати.

НА УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ

В 1939 РОЦІ

вложили жертви такі громади:

Ню Йорк Сіті	$315.73
Байон, Н. Дж.	117.80
Ст. Клер, Па.	100.00
Бруклин, Н. Й.	92.00
Стейплстон, Л. Ай., Н. Й.	77.30
Джерзі Сіті, Н. Дж.	63.00
Нортгемптон, Па.	61.00
Голсон, Н. Й.	58.50
Амстердам, Н. Й.	55.00
Шікаго, Ілл.	53.61
Сентрал Фолс, Р. Ай.	42.00
Елмайра, Н. Й.	40.15
Ню Гейвен, Конн.	37.00
Шенандоа, Па.	36.50
Ланкестер, Н. Й.	34.00
Лудлов, Масс.	31.50
Рочестер, Н. Й.	31.00
МекАду, Па.	30.70
Бофало, Н. Й.	30.00
Кензас Сіті, Кенз.	30.00
Мікіз Ракс, Па.	25.00
Бервік, Па.	25.00
Плейнфілд, Н. Дж.	25.00
Трой Н. Й.	25.00
Раріган, Н. Дж.	25.00
Ґлестонбурі, Конн.	24.00
Пасейк, Н. Дж.	20.00
Йонґставн, Огайо	20.00
Арнолд, Па.	20.00
Елизабет, Н. Дж.	20.00
Фултон, Н. Й.	17.25
Джоліет, Ілл.	16.00
Маганой Сіті, Па.	16.00
Денбурі, Конн.	15.00
Алтуна, Па.	15.00
Голйок, Масс.	15.00
Монесен, Па.	12.00
Лорейн, Огайо	12.00
Бристол, Конн.	10.80
Нюарк, Н. Дж.	10.00
Істон, Па.	10.00
Орендж, Конн.	10.00
Линден, Н. Дж.	10.00
Оліен, Н. Й.	10.00
Сейр, Па.	10.00
Філядельфія, Па.	10.00
Толідо, О.	10.00
Алентавн, Па.	10.00
Менвил, Р. Ай.	10.00
Гемпстед, Л. Ай., Н. Й.	10.00
Фейрфілд, Конн.	10.00
Випани, Н. Дж.	10.00
Вустер, Масс.	10.00
Ст. Пол, Мінн.	8.00
Емгерст, Масс.	6.18
Фініксвил, Па.	6.00
Ст. Луіс, Мо.	5.00
Балтимор, Мд.	5.00
Бристол, Конн.	5.00
Ізелін, Н. Дж.	5.00
Смитмил, Па.	5.00
Дітройт, Міш.	5.00
Пітсбурґ, Па.	5.00
Супіріор, Віс.	5.00
Тенс, В. Ва.	5.00
Гейзелтон, Па.	4.00
Шамокін, Па.	2.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex,
New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko,
Treasurer.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Панахида по бл. п. ген. Тарнавським.

Як тільки дійшла до нас сумна вістка про смерть бувшого начального вождя У.Г.А., ген. Тарнавського, команда 4. округи С.Г.Д. рішила віддати йому останню прислугу. Дня 17 липня ц. р. завдяки праці о. д-ра Тиханського наша громада була підготовлена віддати пошану ген. М. Тарнавському.

На площі біля Української Хати згаданого дня гарматній відділ під проводом сотника І. Шеремети уставив гармату, яка мала віддати своїми стрілами останню військову честь бувшому начальному вождові ген. М. Тарнавському. З Української Хати похід рушив до церкви, де відбулась панахида, в часі якої о. д-р Тиханський виголосив патріотичну проповідь і в ній зясував заслуги покійника.

Під кінець панахиди з церкви вийшов один старшина в товаристві двох гетьманців, щоб дати наказ тим, що на дворі. Далі прорізав повітря сильний гук. Це був вистріл гармати. За ним рознісся другий, третій. До панахиди приспівував хор під управою п. Нахвостача. Орхестра молодих пластунів під проводом А. Масійчука відіграла похоронну молитву.

З причини дощу плянований похід не відбувся. Гетьманці в порядку перейшли до салі Української Хати. До них добровільно прилучилися члени Чорноморської Січи. Організація Державного Відродження України також прислала свою делеґацію. Промову на тему „Чому ми віддавали отсю останню прислугу та військову честь?" виголосив п. М. Чемний.

М. К. Ч.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Товариства Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 11, серпня, 1938 р., точно в годині 8. вечором, в У. Н. Домі. Просяться всіх членів конечно прийти на ці збори, бо є важні справи до порішення. Між іншим Комітет Пікніку здасть справоздання. Довгуючі члени зволять вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Щоб опісля не було нарікань. — В. Гурянський, секр.

Загроза.

Над Цибульськими мешкає вчителька фортепіяну. Діти Цибульських кричать цілий день. Учителька:

— Коли діти знову так кричатимуть, вишліть їх до мене нагору, а я їм щось заграю.

— Ох, каже пані Цибульська, — то нічого не поможе. Я вже також цим їм грозила.

ЗАГНІВАЛАСЬ НА АМЕРИКУ.

Сімоне Сімон, французька фільмова зірка, що від якогось часу виступає в американських фільмах, виїхала недавно до Франції. Як податковий урядник спитав її, чи вона заплатила федеральному урядові $4,000 доходового податку, вона на це так обурилася, що заявила ґазеті, що до Америки вже більше не вертається. Американські ґазети загрози поважно не беруть: правда, $4,000 це поважний податок, але хто такий податок платить, той мусить мати ще поважніший дохід. Чи потрапить гнівлива француженка заробити цю суму в рідній Франції?

ЗАХАР БЕРКУТ

славна повість Івана Франка, це не романтична історія зо замерклих днів, які читають люди, що хочуть утікати від важкої сучасности. Це повість для людей, що в книжках шукають нової сили до життєвої боротьби

Це історична повість у найкращому розумінню цього слова, себто повість, яка розясняє нам сучасне життя, показуючи нам з того життя в зеркалі минулого те, чого ми не зрозуміли би, якби нам показати в зеркалі сучасного.

Ось для прикладу кілька життєвих правд, зясованих цею великою повістю великого майстра пера:

Нехай і так, що ми нещасливі, але для чого мусимо ми бути зрадниками свого краю?

Навіть люди, що тужать за порядками без князів і влади, мусять для боротьби проти спільного ворога, дружитися й становляти владу.

Хто хоче, щоби інші станули за нього, той мусить станути за інших.

Коли дві віри борються за собою, важнішою від кожної з них є пошана для людини іншої віри.

Люди, що для клясових інтересів зраджують рідний край, на ділі зраджують інтереси своєї кляси.

Отсі правди це десень великої повісти Івана Франка під наголовком

ЗАХАР БЕРКУТ

а канвою, на котрій письменник виткав ці правди, служить прецікавий історичний мент в минулому українського народу, коли на наші Бескиди напали дикі монголи, щоби пограбувати маєтки, закріпостити людей й запанувати над краєм во віки.

У ЗАХАРІ БЕРКУТІ Іван Франко говорить не лише як письменник, але й як громадянин. Тут він не лише читача забавляє, але й освічує його, навчає й виховує.

ЗАХАР БЕРКУТ, історична повість Івана Франка, в твердій оправі — $1.50.

Замовляйте в Книгарні „Свободи"

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ВЗОРИ КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ Д. М. С. І СТЕМПІЛЬОВАНІ РІЧИ.

UKRAINIAN BAZAAR,
97 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

Бабські Забобони, комедія у 4 відслонах (5 муж. 2 жен.) — 25 ц.
Берім біду за роги, велика збірка веселих сценок, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговірок, на веселий вечір — 45 ц.
Вигадливий бурсак, комедійка для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 женщини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) — 25 ц.
Козачка, песа на 4 дії, (10 мужчин, 3 женщин, гурт) — 30 ц.
Ой видно село, драма на 3 дії, з недавнього минулого (6 мужчин, 3 женщини, гурт) — 35 ц.
Село на сцені, збірка монольоґів, діяльоґів, співів і представлення, які надаються для влаштовування; ревії, вечерниці, товариські зібрання тощо — 30 ц.
Ой три шляхи широкії, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5. жен. — 30 ц.
Садок вишневий коло хати, песа на одну дію, на підставі молодечого життя Тараса Шевченка. 2 муж., 1 жінка, 6 дітей — 25 ц.
Інсценізації вибраних творів **Тараса Шевченка** з 15 образками, укладу сцени та 6 піснями в нотах — 40 ц.
Козацький рік, песа на 3 дії в 5 відслонах, 5 муж., 4. жен. — 30 ц.
Київ наш, історична драма на 5 дій з часу боїв українського війська з большевиками, 8 муж., 2 жен. — 30 ц.
Інститутка, інсценізація на 6 картин з оповідання Марка Вовчка. 10 жен., 2 муж. — 35 ц.
Слава Кобзареві, сценічна картина, присвячена памяти Тараса Шевченка, з додатком 7 пісень на Свято Шевченка — 25 ц.

На кредит і на С. О. D. не висилаємо. Замовлення висилайте на адресу:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Врязі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

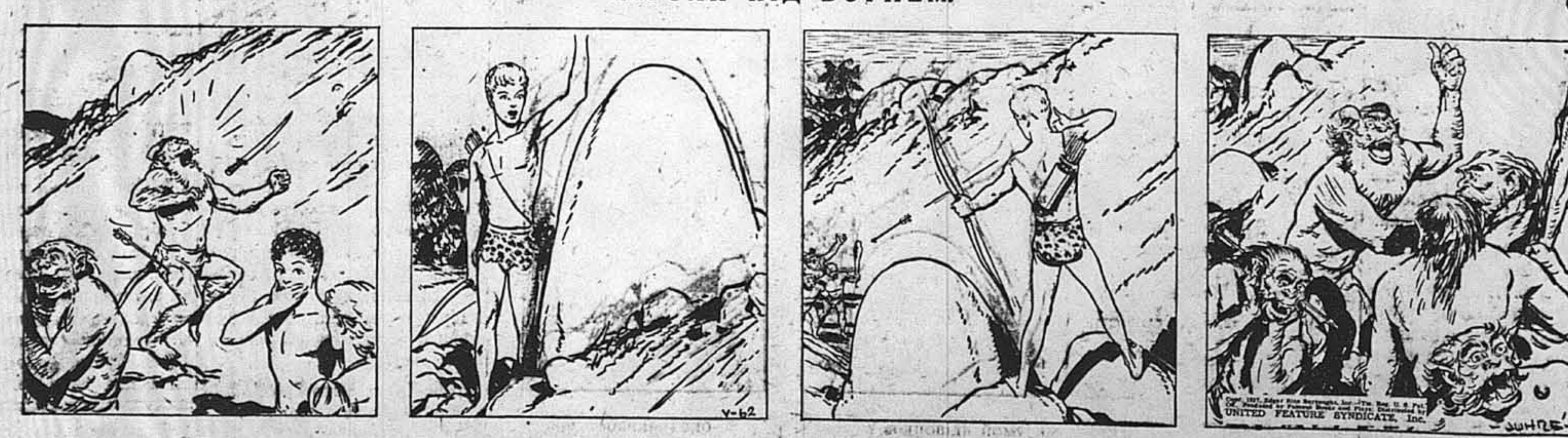
ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Ундертейкер
заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified Funerals as low as $150.
Telephone: Orchard 4-8083

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (62)

Коли дикуни зібралися разом, щоб далі йти, ще одна стріла прорізала повітря і вп'ялилася в стегно Голма. Голм підскочив мов опарений і з цілої сили закричав. Він ухопив за стрілу і миттю вирвав її з тіла. Кров облила цілу його ногу. Всі дикуни видали з себе крик жаху. А Голм, теж переляканий, обернувся обличчям у той бік, звідки прилетіла стріла.

Наперед він побачив голову білого хлопця, а далі висунувся зпоза скали цілий Док. Він знав, що дикуни не мають луків, тому не дуже їх боявся. Станувши на скалі, він з цілих грудей закликав: „Не піддавайся, Дик, май надію. Сподівайся мене цеї ночи. Я прийду до вас і постараюся спасти обох, щоб вирвати вас з рук цих дикунів". Його голос покотився по долині.

У відповідь йому закликала Івонна: „Це буде запізно вночі. Коли впродовж кількох хвилин не врятуєш Дика, то вже не врятуєш його ніколи. Йому грозить смерть уже з цієї хвилини". „Я зроблю все, що в моїй силі", відповів Док. Дикуни не розуміли цеї розмови. Один з них вийшов кільканадцять кроків наперед, у напрямі Дока. Док натягнув стрілу і пустив у нього.

Стріла застрягла в його карку. Він упав на руки своїм товаришам і, захлипуючись кровю, сконав. Голма огорнув скажений гнів. Він заревів мов звір: „Ідіть, спішіть і зловіть його. Зловіть його чимскорше, бо зле з нами буде". А коли дикуни хотіли йти, він спинив їх: „Не всі, вистарчить шість. А решта хай тут останеться". Дикуни відійшли, щоб виконати його волю.